

1. Obiekt

WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEŃ - KOLEJOWA

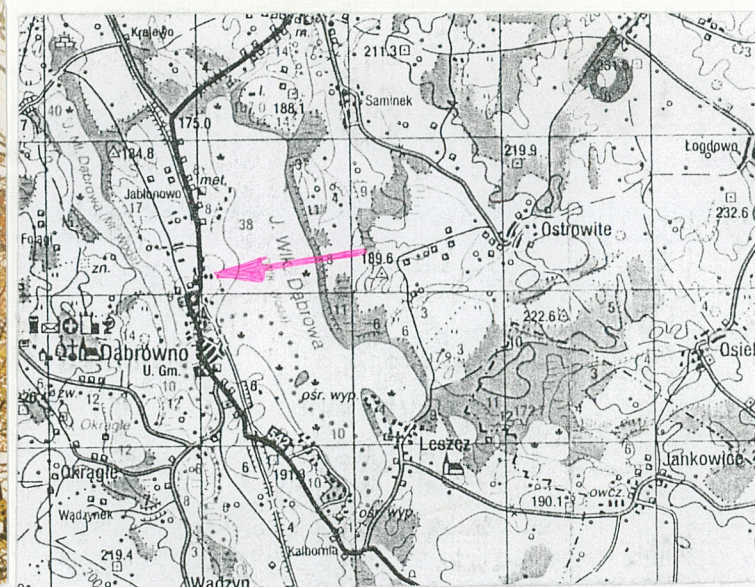
2. Czas powstania

1910

3. Miejscowość

DĄBRÓWNO

11. Widok ogólny wieży ciśnień, neg. 900/892/6, głowica z otwartym zbiornikiem wody, neg. 900/893/1, orientacja, sytuacja



4. Adres

14-120 Dąbrówno
ul. Dworcowa

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo olsztyńskie

gmina

Dąbrówno

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Gilgenburg (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo olsztyńskie

powiat

Ostróda

8. Właściciel i jego adres



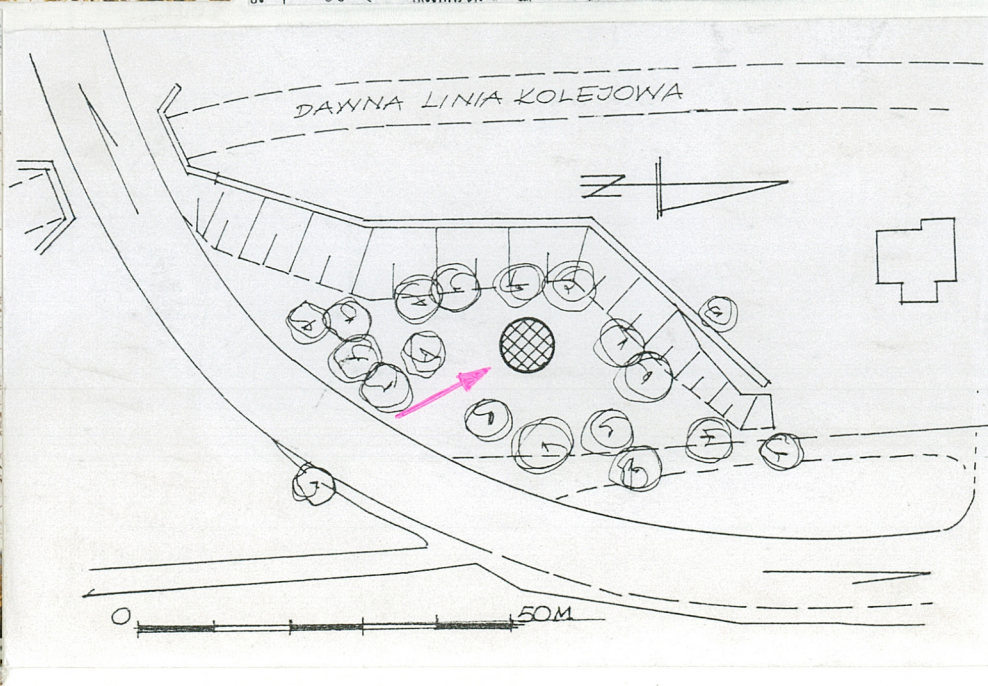
9. Użytkownik i jego adres



10. Rejestr zabytków

Nr 2796

data 1.02.1991



12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Zbiornik wieżowy dla stacji kolejowej zbudowano celem zaopatrzenia parowozów w wodę trakcyjną a obiektów technicznych i socjalnych stacji kolejowej oraz parowozowni w technologiczną i pitną.

Linie kolejową w Dąbrównie uruchomiono 1 października 1910 roku a budowana była w oparciu o ustawę państwa pruskiego z 6 czerwca 1906 r. Odcinek linii kolejowej o długości 50,08 kilometra łączył Turzę Wielką z Samborowem. Dąbrówno było stacją położoną niemal w środku linii kolejowej.

Duże znaczenie strategiczne stacji spowodowały że wzniesiono tu wieżę ze zbiornikiem wody o pojemności 120 m³. Zastosowano tutaj nowoczesny zbiornik sferyczny opatentowany przez inż. Augusta Klönne (1849-1909), zbiornik, który na terenie ziem polskich znany jest nam jedynie z Runowa Pomorskiego (stacja kolejowa), i Rusowa (wodociąg wiejski) i Korsze (stacja kolejowa). Zbiorniki wodny typu Klönne zyskały uznanie przede wszystkim w przemysłowych systemach wodociągowych. Dzisiaj zbiorników tego typu w Europie zachowało się ledwie kilka - w przemysłowych okręgach Niemiec.

Znaczenie linii zmalało już po 1920 roku, kiedy to została ona przedzielona granicą polsko-niemiecką [przebiegającą koło Uzdowa. W 1945 roku odcinek linii kolejowej z Samborowa do Uzdowa został rozebrany przez armię sowiecką. Ruch na odcinku Uzdowo - Turza Wielka wznowiono w grudniu 1947 roku. W 1962 roku zawieszono na tym odcinku ruch osobowy a w 1993 nastąpiło całkowite zawieszenie przewozów.

W Dąbrównie pozostał jedynie wiadukt kolejowy nad nieistniejącą linią kolejową, budynki postacyjne adaptowane do celów mieszkalnych i wieża ciśnieni wodociągu kolejowego.

Wodociągowa wieża ciśnieni od kilkunastu lat jest własnością prywatną (właściciele mieszkają w Łodzi). Nieużytkowana, pozbawiona jakiegokolwiek programu użytkowego popada w ruinę.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Wieża ciśnieni położona jest na skarpie wykopu zlikwidowanej linii kolejowej w odległości ok 50 m na północ od wiaduktu w ciągu szosy prowadzącej z Dąbrówna do Ostródy. Wieża położona jest w odległości ok. 10 metrów od szosy na terenie osiedla Jabłonowo. Od wieży prowadzi ul. Dworcowa.

Na budowlę wodociągowej wieży ciśnieni składają się: ceglany trzon wieży i stalowy zbiornik wody.

Materiał. Fundament w postaci pierścieniowej ławy kamiennej przechodzącej w kamienny cokół. Mury trzonu wykonano jako murowane z cegły pełnej na zaprawie cem.-wap. Na koronie trzonu poprowadzono pierścień murowany z cegły, po którym poprowadzono stalowe podkład a na nim oparto zbiornik stalowy, nitowany, sferyczny o dnie wklęsłym pozbawiony ściany osłonowej, typu Klönne. Z zewnątrz, na wysokości "równika" zbiornik obiega stalowy pomost roboczy okolony barierą. Stąd drabina stalowa prowadzi z zewnątrz do świetlika/wywietrznika. Ten ostatni, również w konstrukcji stalowej, nitowanej osadzony jest w szczycie dachu przykrywającego zbiornik. Dach wsparty jest na konstrukcji zbiornika sferycznego (czaszy) a także na przecinającym ją wewnątrz przedziale komunikacyjnym i pomoście roboczym zewnętrznym - za pośrednictwem słupków z kątowników. Konstrukcja dachu z betonowych płyt łupinowych (beton na siatce rabitza) wspartych na konstrukcji nośnej z kątowników stalowych. W trzonie wprowadzono trzy kondygnacje służące jedynie komunikacji. Stropy masywne, typu Kleina na podciągach z dwuteowników stalowych. Schody betonowe, jednobiegowe prowadzone po ścianie wewnętrznej trzonu. W kondygnacji podziornikowej do komina komunikacyjnego w zbiorniku poprowadzona stalowa drabina. Zakończenie przedziału komunikacyjnego wewnątrz czaszy zbiornika przechodzi w niewielki, centralny pomost roboczy o średnicy ok. 2,0 m., z którego krawędzią łączą się słupki stalowe wspierające konstrukcję świetlika/wywietrznika. Z pomostu tego prowadzi również drabina stalowa do wnętrza zbiornika. Komunikacja na zewnątrz prowadzona jest z pomostu przez otwór w czaszy zbiornika, przysłonięty stalowymi drzwiczkami. Wokół czaszy poprowadzono zewnętrzny pomost roboczy o szer. ok. 60 cm. z barierą, który wykorzystywany był dla robót konserwacyjnych zbiornika, zewnętrznych. Z pomostu roboczego prowadzi również drabina stalowa na wysokość świetlika. Drzwi wejściowe do wieży: zewnętrzne - drewniane, deskowane. Stolarka okienna zdewastowana, częściowo zastąpiona deskami.

Plan. Trzon wspierający odkryty zbiornik wody na rzucie koła o średnicy ok. 7,60 m. Grubość ściany przyziemia 87 cm.

Bryła. Wysokość trzonu 9,20 m. Wewnątrz podział na trzy kondygnacje o wysokości: I - 4,60 m, II - 3,50 m, III - 1,20 m. Zbiornik sferyczny o znacznym nadwieszeniu nad trzonem o wklęsłym dnie. Zbiornik okolony zewnętrznym pomostem roboczym, Dach stożkowy ze świetlikiem (wywietrznikiem) w części środkowej.

Elewacje. Trzonu ceglany, spoinowane i tynkowane, symetryczne, osiowe. Elewacja strefowa, złożona z powtarzających się pasów czerwonej, spoinowanej cegły i białego tynku. Estetyka budowli sprowadzona do kontrastu surowej, inżynierskiej formy stalowego zbiornika z podobnie kształtowaną, surową elewacją trzonu. Statyczny trzon i dynamiczna sfera zbiornika pozostają charakterystycznymi dla tej na wskroś inżynierskiej budowli. W trzonie zróżnicowane otwory okienne. Na I kondygnacji trzy symetrycznie ułożone otwory okienne. Na II kondygnacji trzy podwójne okna.

Instalacje. Brak.

<p>14. Kubatura</p> <p>trzonu - ok. 335 m³. pojemność zbiornika 120 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>pow. zabudowy - 42,8 m².</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Wodociągowa wieża ciśnień - nieużytkowana</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>W okresie eksploatacji wieży prace ograniczano do bieżącej konserwacji. Zakres prac sprowadzono do przywracania stanu pierwotnego, konserwacji zbiornika, robót malarskich wewnętrznych i zewnętrznych.</p> <p>Budowla do dzisiaj utrzymała oryginalny kształt w zakresie materiału, planu, bryły i elewacji. W celu zabezpieczenia budowli przed penetracją z zewnątrz otwory okienne zabito deskami.</p> <p>Obiekt zabezpieczony przez pracowników urzędu gminnego. Właściciele od kilku lat nie wykazuje żadnego zainteresowania popadającym w ruinę obiektem.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Fundamenty, mury trzonu, stropy pozostają w stanie bardzo dobrym. Czasza zbiornika wody pozbawiona powłok antykorozyjnych i malarskich ulega korozji. Skorodowany jest metalowy pomost roboczy obiegający zbiornik na zewnątrz (po "równiku"). Powierzchniowa korozja występuje na całej zewnętrznej i wewnętrznej powierzchni zbiornika, także na stalowych drabinach i stalowym pomoście roboczym zainstalowanym na obwodzie zbiornika. Otwory okienne zabite deskami. Drzwi kompletne, zamknięte.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Budowla prezentuje wybitne walory historyczno-techniczne, architektoniczne i krajobrazowe co zawdzięcza zastosowaniu tutaj unikatowego w Europie a jednego z kilku ze znanych nam w Polsce zbiorników sferycznych, odkrytych, typu Klönne.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonać zabezpieczenia antykorozyjne zewn. i wewn. powierzchni zbiornika, - bezwzględnie utrzymać bryłę i zbiornik sferyczny, wieżowy, - prace remontowe prowadzić pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

- dr Stanisław Januszewski, Die Wassertürme an den Bahnstrecken des Oderlandes, XIX Congress ICOHTEC, Wien 1991
- dr Stanisław Januszewski, Wodociągowe wieże ciśnieni woj. poznańskiego, w: Sprawozdania BSIDZT S. Januszewski, Wrocław 1993, nr 7, mnps.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował; Program komputerowy karty - Word for Windows - BSIDZT S. Januszewski

tekst mgr inż. Leszek Budych 22 października 1998 r.

plany, rysunki mgr inż. arch Anna Broniewska 22 października 1998 r.

zdjęcia fotogr. mgr inż. Leszek Budych 12 października 1998 r.

miejsce przechowywania negatywów BSIDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Nr 1 - dokumentacja fotograficzna

Nr 2 - dokumentacja rysunkowa

1. Miejscowość

DĄBRÓWNO

2. Obiekt

WODOCIĄGOWA WIEŻA
CIŚNIEN - KOLEJOWA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna Verte !



1. Widok wieży od wsch., neg. 900/781/3

2. Trzon i zbiornik sferyczny, neg. 900/893/1

3. Stalowy zbiornik, neg. 900/781/2

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 22 października 1998 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT S. Januszewski



4. Portal z otworem drzwiowym, neg. 900/780/5



5. Kamienny cokół, neg. 900/893/2



6. Otwór okienny I kondygnacji, neg. 900/781/1

1. Miejscowość

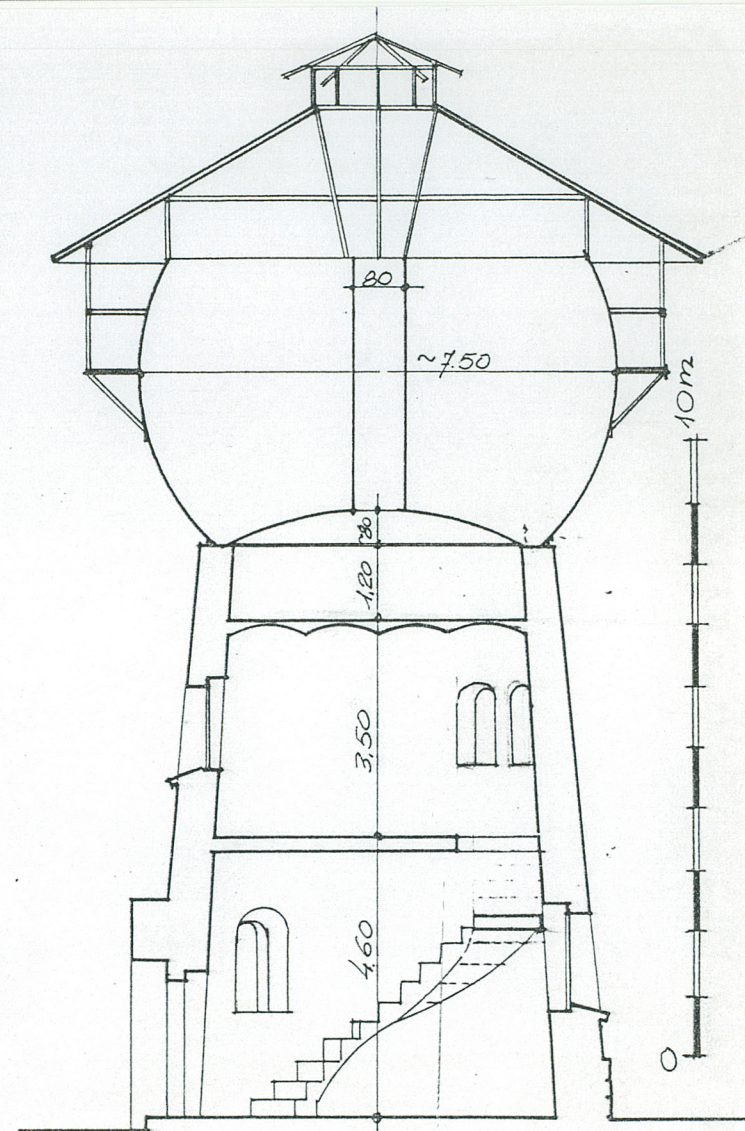
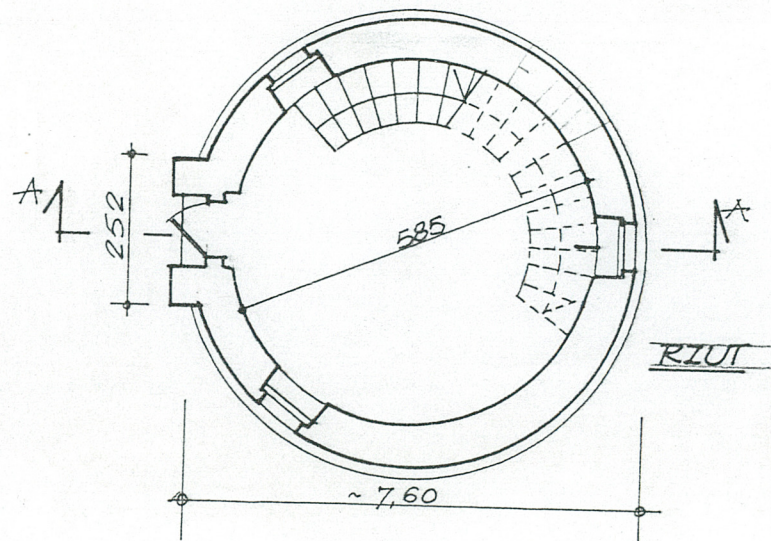
DĄBRÓWNO

2. Obiekt

**WODOCIĄGOWA WIEŻA
CIŚNIENIOWA - KOLEJOWA**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa



PRZĘKROJA-A

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 22 października 1998 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT S. Januszewski